

Bonte Vliegenvangers op de Noord-Veluwe

Ben van den Brink

Inleiding

Dit verslag is bedoeld als weergave van de gegevens, die gedurende de periode van 1971 tot en met 1984 verzameld zijn op een aantal terreinen op de Noord-Veluwe over het broeden en de trek van Bonte Vliegenvangers. Ze kunnen wellicht dienen als vergelijkingsmateriaal voor onderzoekers in andere gebieden.

Algemeen

Van alle nestkastbewonende vogels is geen soort zo afhankelijk van deze broedruimte als de Bonte Vliegenvanger. Het gebeurt hier te lande slechts zelden dat een paartje een natuurlijke holte kiest als broedplaats. Zelf heb ik een maal een paartje met broedgedrag bij een holle tak van een oude appelboom waargenomen. Het mannetje zong trouw bij het hol terwijl ik het vrouwtje verscheidene keren in en uit de boom zag gaan.

Of er ook in gebreed is heb ik niet kunnen vaststellen. Vanaf de jaren dertig hebben de Bonte Vliegenvangers vanuit Oost-Nederland (Achterhoek en Twente) hun broedgebied geleidelijk uitgebreid in noordwestelijke richting. De huidige verspreiding valt ongeveer samen met de meer beboste gebieden van Nederland, indien daar nestkasten aanwezig zijn. Daarbuiten broeden ze zelden (zie kaart 1). Opvallend daarbij is, dat Noord-Brabant en Limburg aanzienlijk minder broedparen herbergen. Het totale aantal broedparen in Nederland wordt geschat op 7000 - 9000 broedparen (Atlas van de Nederlandse Broedvogels).

Geografische gegevens

Op de Noord-Veluwe zijn veel bosgebieden met nestkasten. Bovendien hangen hier veel mensen in hun tuinen en omliggende terreintjes nestkastjes op, die ook door Bonte Vliegenvangers bewoond worden.

Vanaf 1971 heb ik op verschillende terreinen jaarlijks de broedgegevens van de Bonte Vliegenvanger genoteerd. Bovendien zijn alle nestjongen en een deel van de broedvogels (meest wijfjes) geringd. Het ringgebied (zie kaart 2) omvat een rechthoekig blok, in het zuiden begrensd door de autosnelweg A 28, in het noorden door de oude Zuiderzeestraatweg. In het oosten is Wezep de grens, in het westen Nunspeet. Binnen dit blok liggen de vier terreinen waarin vanaf 1971 de nestkasten gecontroleerd zijn:

Hieronder volgen de namen met een korte terreinbeschrijving.

1. Landgoed 'Oldhorst'.

Een oud landgoed met voornamelijk oude loofbomen (Beuk en Eik), afgewisseld met veel waterpartijen. Het is omgeven door weilanden. De oppervlakte is ongeveer 28 ha. Er hangen honderd nestkasten.

2. Vakantieoord 'Beltgraven'.

In de bossen van 'Beltgraven' staat een honderdtal vakantiehuisjes. De oppervlakte bedraagt 22,2 ha

Het terrein is voor het grootste deel begroeid met Grove Den, met een vrij dichte ondergroei van Krentebom en Vogelkers. Er hangen honderd nestkasten.

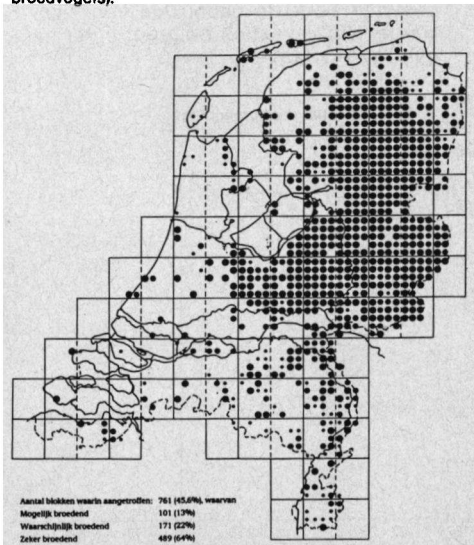
3. Landgoed 'Zwaluwenburg'.

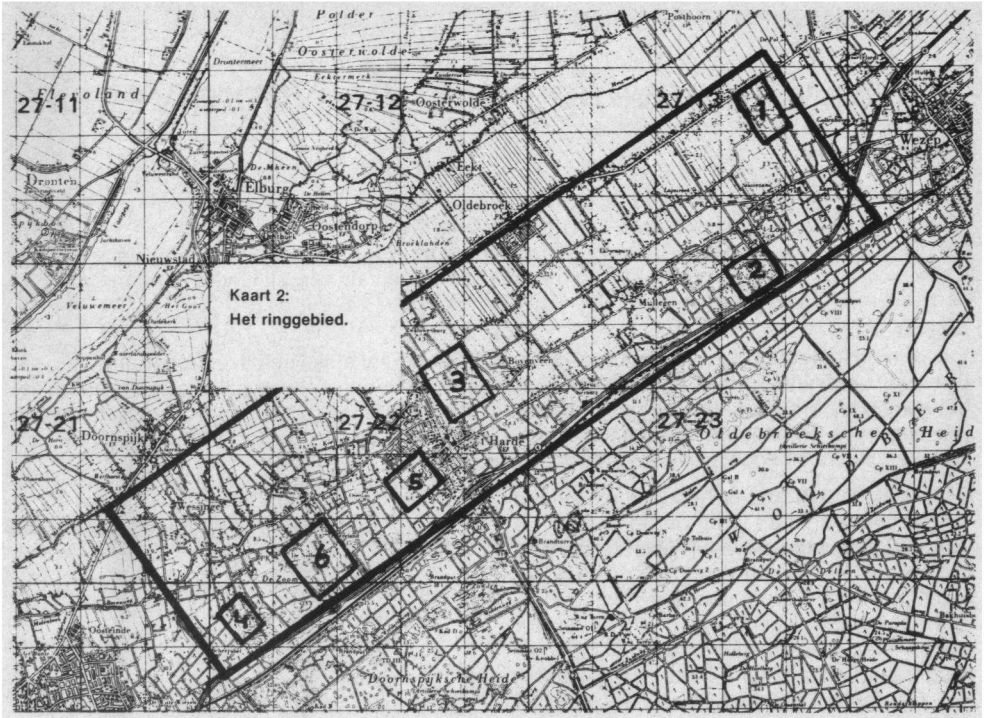
Het deel van (het veel grotere landgoed) 'Zwaluwenburg' waar de honderd kasten hangen is ongeveer dertig ha groot. Het bestaat uit percelen naaldhout en stukjes beukenbos. Het wordt doorsneden met eiken- en beukenlanen. Er is enige ondergroei.

4. Terrein 'Op de Bergen'.

Het is een zeer droog gebied, bestaande uit heide en Vliegdenen. Aan de noordrand zijn enkele weiltes en huizen. De op-

Kaart 1: Broedgebied van de Bonte Vliegenvanger in Nederland van 1975 tot en met 1979 (Uit: Atlas van de Nederlandse Broedvogels).





pervlakte is ongeveer zes ha en er hangen vijftig nestkasten. Sinds 1979 heb ik ook de vliegvangers geringd op een tweetal tussenliggende gebieden, waar een andere nestkastcontroleur, de heer D. Jansma, kasten heeft hangen. Dit zijn de volgende terreinen:

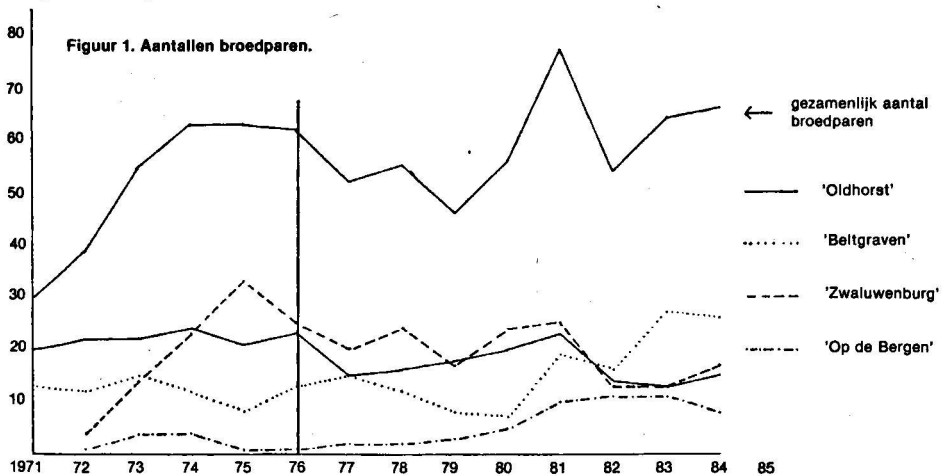
5. 'Johannahoeve'.

Het is begroeid met hoofdzakelijk naaldhout en Berk, doorsneden door een eikenbeukenlaan. Het is aan drie zijden ingesloten door de bebouwde kom van 't Harde. Het is zestien ha groot en er hangen veertig kasten.

6. Landgoed 'De Haere'.

Het deel waar de tachtig kasten hangen is ongeveer vijfenzeventig ha groot en bestaat uit percelen naaldhout, hoofdzakelijk Grove Den, met weinig of geen ondergroei. Het wordt aan de westzijde begrensd door heidevelden en een levend stuifzand. Het gebied is erg droog.

Bovendien zijn er verscheidene particuliere terreineigenaren binnen het ringgebied, die een aantal nestkasten hebben opgehangen (in aantal variërend van 10 - 25); daarvan zijn ook de vliegvangers geringd.



De broedgegevens zijn van de vier eerstgenoemde terreinen afkomstig, de ringgegevens komen uit het gehele ringgebied.

Aantal broedparen

Het aantal broedparen varieert per terrein. Dit vindt voor een deel zijn oorzaak in de aard en begroeiing van de verschillende gebieden. Ze kunnen als volgt gekarakteriseerd worden:

'Oldhorst': zeer vochtig en vrij open.

'Beltgraven': droog en vrij dicht.

'Zwaluwenburg': matig vochtig en vrij dicht.

'Op de Bergen': zeer droog en open.

De aantallen broedparen zijn weergegeven in figuur 1. Vanaf 1976 zijn de aantallen nestkasten ongewijzigd gebleven.

Het gemiddelde aantal broedparen per terrein vanaf 1971, berekend per honderd kasten, was als volgt:

'Oldhorst': 19

'Beltgraven': 14,5

'Zwaluwenburg': 19,8

'Op de Bergen': 13,8

Het lijkt erop alsof de Bonte Vliegenvangers een lichte voorkeur hebben voor wat vochtige, begroeide terreinen. Doordat de vliegenvangers pas arriveren als de mezen al nesten hebben, zal de mezendichtheid ook de aantallen beïnvloeden. In voor mezen minder geschikte broedgebieden kunnen zodoende meer vliegenvangers een nestplaats vinden, ofschoon dat voor hen ook geen ideaal terrein is. In gebieden waar weinig kasten han-



In gebieden waar weinig nestkasten hangen krijgt de Bonte Vliegenvanger weinig kans.
Foto: Aart Smit.

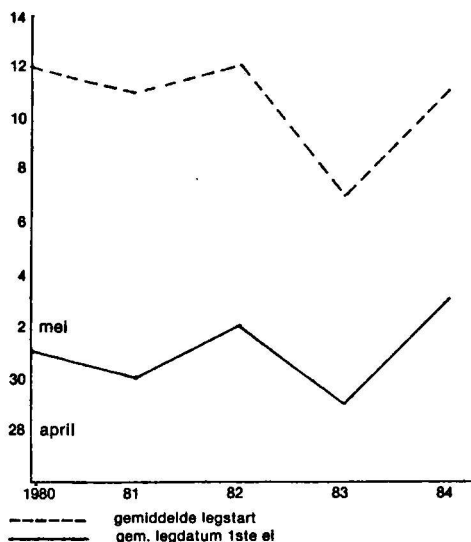
gen krijgen vliegenvangers weinig kans omdat die door de jaarvogels worden bezet.

In het gehele ringgebied dat als blok op kaart 1 is weergegeven, en dat ongeveer 3750 ha groot is, broeden naar schatting 125 paren Bonte Vliegenvangers. Dit betekent een dichtheid van 3,3 per 100 ha. Uiteraard is dit gemiddelde berekend over het gehele blok,

Het oude landgoed 'Oldhorst' waar honderd nestkasten hangen.

Foto: Ben van den Brink.





Figuur 2.

dus niet alleen op de nestkasterreinen. Daar is de dichtheid per ha vanzelfsprekend veel groter en afhankelijk van het aantal nestkasten. In de Atlas van de Nederlandse Broedvogels worden dichtheden genoemd van 3,9 paar per 100 ha in bossen en 2,6 paar per 100 ha in landelijk gebied. Het ringgebied omvat zowel bossen als landelijk gebied en benadert vrij nauwkeurig het gemiddelde hiervan.

Het broeden

Vanaf half april komen de Bonte Vliegenvangers terug uit hun winterkwartieren om hun

		Oldh.	Belt.	Zwab.	gem.
1980	1ste ei	3-5	2-5	28-4	1-5
	gem.	12-5	12-5	13-5	12-5
1981	1ste ei	28-4	1-5	1-5	30-4
	gem.	11-5	13-5	11-5	11-5
1982	1ste ei	3-5	2-5	2-5	2-5
	gem.	12-5	11-5	12-5	12-5
1983	1ste ei	26-4	1-5	30-4	29-4
	gem.	8-5	7-5	6-5	7-5
1984	1ste ei	3-5	4-5	3-5	3-5
	gem.	10-5	11-5	13-5	11-5

broedgebieden weer op te zoeken. De aankomstdata (dat zijn de vroegst waargenomen vogels) op de Noord-Veluwe zijn vanaf 1981: 16 april, 8 april, 10 april en 15 april. De gemiddelde aankomstdag, gerekend vanaf Nieuwjaar, is de 104de dag, dat is 14 april (Rougoor 1985). De wijfjes arriveren meestal een week na de mannetjes.

Er wordt al snel met de nestbouw begonnen, want de eerste eieren worden vanaf begin mei gelegd. Typisch is dat er een aantal vroege starters is, maar dat het grootste deel van de vliegenvangers omstreeks half mei met leggen begint. Dit komt goed tot uitdrukking in het verschil tussen de legdata van het eerste ei en de gemiddelde legdatum.

In figuur 2 is duidelijk te zien dat er een behoorlijk verschil bestaat tussen de legdatum van het eerste ei en de gemiddelde legstart. Het verschil bedraagt gemiddeld 9,6 dagen.

Ook in de bossen van het vakantie-oord 'Beltgraven' hangen honderd nestkasten.

Foto: Ben van den Brink.



Bij mezen is dit verschil minder groot. Overjarige wijfjes beginnen enkele dagen eerder met de eileg dan jonge wijfjes. Waarschijnlijk ontstaat bovengenoemd verschil doordat na de vroeg arriverende vogels het grootste deel van de broedvogels pas in de loop van mei arriveert. Dit blijkt ook uit terugmeldingen van geringde vogels.

Bij de berekeningen zijn de gegevens van vóór 1980 niet opgenomen omdat ze niet betrouwbaar genoeg of niet beschikbaar waren. Hoewel meestal het wijfje het nest geheel vervaardigt, zijn er toch ook diverse waarnemingen van nestelende mannetjes (A. Smit, Nunspeet). Vooral (nog) ongepaarde mannetjes beginnen vaak met de nestbouw, waarna het later arriverende wijfje dit afmaakt. Zelf heb ik dit verscheidene malen kunnen vaststellen. Sommige mannetjes kunnen zelfs een compleet nest bouwen, als ze geen partner weten te vinden. Op 'Beltgraven' was dit enkele jaren geleden het geval bij een mannetje dat ongepaard bleef. Stug volhoudend zat hij tot ver in juni enthousiast te zingen op en rond een nestkast. In deze kast bevond zich een volledig afgebouwd nest, waarin nooit eieren gelegd zijn.

De legselgrootte bestaat uit 5-8 eieren, meestal 6 of 7; gemiddeld 6,3. Bonte Vliegenvangers broeden een maal per jaar, maar paren die verstoord worden, maken vaak een vervolgletsel dat meestal een of twee eieren minder bevat dan het eerste. De jongen vliegen na zo'n 2½ week uit.

Op de vier terreinen zijn jaarlijks de broedresultaten van de Bonte Vliegenvangers bijge-

houden. Deze zijn vastgesteld door het verschil te bepalen tussen het aantal gelegde eieren en het aantal uitgevlogen jongen. Hoe kleiner dit verschil, hoe beter het broedresultaat was. In figuur 3 is dit weergegeven.

Behalve natuurlijke invloeden, zoals onbevruichte eieren en sterfte van zwakke vogels in het nest, zijn er soms ook andere factoren die het broedsucces nadelig beïnvloeden. Zo nu en dan komt het voor dat baldadige jeugd in de broedtijd kasten vernielt. Aanhoudend slecht weer in de tijd dat er kleine jongen zijn kan een grotere sterfte veroorzaken. Dat gebeurt vooral bij langdurige regen in die periode wanneer de jongen nog geen veren hebben.

Bonte Vliegenvangers verwijderen in het begin keurig alle faeces van de jongen. Vanaf de dertiende dag laten ze dit na. Net als bij Spreeuwen kan het nest dan erg vervuilen. Bij lekkende of slecht ventilerende (kunststof-)nestkasten kan dit ook een oorzaak van sterfte zijn.

De broedvogels

Wat is nu de herkomst van de vogels die op onze terreinen broeden? Zijn dat dieren uit het eigen broedgebied? Of komen ze wellicht uit andere streken? Waar blijven 'onze' nestjongen?

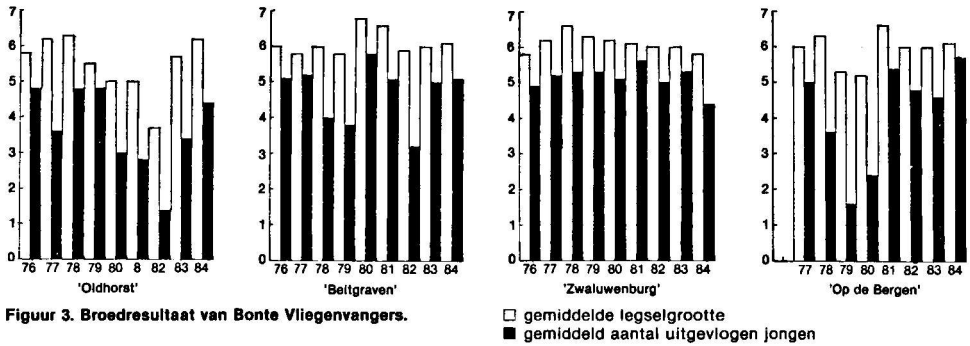
Om op al deze vragen een antwoord te kunnen geven, is getracht zo veel mogelijk Bonte Vliegenvangers te ringen.

In de periode 1970 tot en met 1984 zijn in het ringgebied (zie kaart 1) in totaal 4787 vliegenvangers geringd: 4525 vogels als nestjong,

Het landgoed 'Zwaluwenburg' met percelen naaldhout en stukjes beukenbos.

Foto: Ben van den Brink.





262 vogels als volwassen vogel. De laatste groep bestond voornamelijk uit wijfjes die broedend in de kasten van een ring werden voorzien. Er zijn echter geen aanwijzingen gevonden die duiden op een ander gedrag bij de mannetjes. De weinige terugmeldingen van mannetjes geven een zelfde beeld als de vrouwtjes. Wellicht zijn ze meer plaatstrouwen dan de wijfjes.

In de kasten binnen het ringgebied worden natuurlijk ook vliegenvangers aangetroffen die ergens anders zijn geringd. Op kaart 4 zijn deze plaatsen van herkomst ingetekend. Het blijkt dat dit gebied overeenkomt met dat van kaart 3, de plaatsen waar 'onze' vogels zijn teruggevonden. Men kan daaruit concluderen dat de Bonte Vliegenvangers van de Veluwe en Overijssel vrijwel allemaal binnen dit gebied blijven of terugkomen om te broeden en dat er weinig uitwisseling bestaat met andere broedgebieden in of buiten Nederland.

Er is slechts één vogel uit een broedgebied buiten Nederland teruggemeld: een wijfje, als nestjong op 6 juni 1973 op 'Zwaluwenburg' geringd, broedde in 1974 en 1975 in een nestkast te Forst Garlstedt, Stade, in het noorden van West-Duitsland.

Van alle broedend teruggemelde vliegenvangers die als nestjong binnen het ringgebied geringd zijn, is nagegaan hoe ver ze zich van hun geboorteplaats als broedvogel gevestigd hebben. Het betrof eenenzeventig eigen terugmeldingen binnen het ringgebied en acht- en vijftig daarbuiten, totaal 129 vogels die in volgende jaren broedend werden teruggevonden.

In figuur 4 is te zien op welke afstand van hun geboorteplaats de vogels zich gevestigd hebben. De afstanden zijn afgerond per vijf km. Van de 129 vogels kwamen er vierenvijftig terug naar hun geboorteplaats om er te broeden.

Het landgoed 'Haere', hoofdzakelijk begroeid met Grove Den en is erg droog.

Foto: Ben van den Brink.



het Vogeljaar

*Tijdschrift voor vogelstudie
en vogelbescherming*

Jaargangen 33 en 34
(1985-1986)

Onder redactie van:

AN MULDER, JAN ALBERS, HENK J. LICHTENBELD, JAAP TAAPKEN en WIM A. WERKMAN

Inhoud van de jaargangen 1985 - 1986

(In de opgave zijn artikelen vermeld, dus niet de korte mededelingen en berichten).

Mager gedrukte bladzijdecijfers betreffen jaargang 1985,
de vet gedrukte bladzijdecijfers 1986.

Albers, Jan: Jaap zestig!	1
— : In memoriam Dirk Mooy	283
Arnhem, Roger: Jaap Taapken in een exclusief interview met Roger Arnhem	193
Beheer van ganzen	111, 177, 294
Bos, Jack: Windrichtingvoorkeur van de Huiszwaluw bij de nestplaatskeuze	206
Bottema, Sytze: Vogelwaarnemingen in de Syrische Djezireh	82
Bour-Gibbels, Christine & Pierre Maréchal: De verzorging van Huiszwaluwen	220
Braaksma, Sjoerd: Avontuur op Rottumerplaat	221
Bub, Hans: Over het vangen en ringen van Fraters (<i>Carduelis f. flavirostris</i>) in Nederland	243
Bijlsma, Rob G.: De broedbiologie van de Tortelduif <i>Streptopelia turtur</i>	225
Bijtel, H. van den: (zie F. Schepers)	230
Dijk, G. van & F. Kuijk: De weidevogelstand in het gebied van de Avifauna van Midden-Nederland	4
EG-Vogelrichtlijn	139, 287
Films	88, 141, 261
Foppen, R.P.B.: (zie M.J.M. Martens)	110
Fotografie	42, 167, 276, 120, 280
Fotoserie Middelste Jagers	84
Gaasbeek, H.A.: Israël in oktober 1983	29
Gerretsen, Rob: Nieuw licht op het oriënteringsvermogen van de postduif	121
Graaf, Coos van der: Vogeltrekwaarnemingen in Roemenië	22
Groot, G.A.H. de: Arie Gerrit Schoonderbeek 1887-1986	275
Guldmond, Adriaan & Dirk Tanger: Het effect van intensief graslandgebruik in Waterland op weidevogels	1
Harder, Jelle: Jaap Taapken, ook in de regio een duizendpoot	2
— : Ontwikkelingen in de broedvogelstand van Huiszwaluwen in de Flevopolders in de jaren 1966-1985	173
Harmsen, Henk & Gerard de Hoog: Belevenissen met Middelste Jagers	83
Hemert, I. van: De Aalscholver: nieuwe broedvogel in Voorne's Duin?	17
Heij, C.J.: Proefschrift over de Huismus	127
Hoog, Gerard de: (zie Henk Harmsen)	83
Hoore, Leo D': (zie Eric Martejijn)	196
Huisman, W.H.T.: (zie M.J.M. Martens)	110
Huitema, D.: De statusaanduiding van Sovon en nog iets	281
Hiljum, E. van: Vogelsterfte-onderzoek IJsselmeerkust-1984	151
Ilgen, Maria: Een huiszwaluwhistorie	226
Jachtwet	35, 36, 37, 38, 138, 168, 177, 42, 123, 135, 137, 138, 147, 291, 292
Jonkers, Dick A.: Het voorkomen en broeden van Ooievaars in 1985 in Nederland	267
— : Verslag van het internationale Ooievaarssymposium in Walsrode	272
— : Ongewone jachtmethode van een Sperwer (<i>Accipiter nisus</i>)	62
— : Enkele aantekeningen over de Huiszwaluwen van Lelystad-Haven in 1965-1969	185
— : Het voorkomen van Ooievaars in 1986 in Nederland	271
Kalenders	224, 256, 41, 148, 278, 297, 304
Kist, J.: Een wederwoord	292
— : De Commissie voor de Nederlandse Avifauna in déconfiture	123
Kleurringen, kleurmerken	91, 139, 300, 301, 126, 143
Klinken, Johan van: Nogmaals over windturbines en vogelbescherming	80
Kole, R.A.: Voorkomen van de Huiszwaluw in het Gooi en omstreken	163
Kolk, Han van der: Het effect van inhalen van achterstallig onderhoud op landgoed 'Windesheim' op 21 soorten broedvogels	130
Korte mededelingen	35, 88, 136, 168, 255, 295, 64, 72, 92, 120, 135, 256, 285

Kooij, Henk van der: Nieuwe broedplaats van Aalscholver	15
— : Blauwe Reiger en andere visetende vogels in een graslandgebied	65
— : De Nederlandse Purperreiger in 1985	262
— : Het broedseizoen van de Tafeleend	24
Kraak, Egon M.: Nesthulp voor Futen (<i>Podiceps cristatus</i>)	257
— : Sportvisserij - Gevaar voor visetende vogels!	32
Kramer, Thijs: (zie Eric Marteijn)	196
Krebs, John R.: Kleuren bij vogels	158
Kroon, G.H.J. de: Nogmaals loodvergiftiging, ook bij de Waterral (<i>Rallus aquaticus</i> L.)	112
Kuijk, F.: (zie G. van Dijk)	4
Leys, H.N.: Inventarisatie van de Fuut in 1983	49
Lichtenbeld, Henk J.:	
— : Veldwaarnemingen CXXXVIII tot en met CXLVI	46, 93, 142, 189, 302, 44, 94, 149, 299
— : Najaarstrek bij het IJmeer	126
— : Op het 'twitchers-pad'	161
— : De amateur-ornitholoog. Wie is dat en wat doet hij?	247
Linden, E. van der: Observatie in de winter van Buizerden in de polder	128
Loodvervuiling	168, 112
Maréchal, Pierre: Nagekomen informatie over de Ortolaan (<i>Emberiza hortulana</i>)	73
— & Jaap Taapken: Inleiding themanummer over de Huiszwaluw	153
— : De Huiszwaluw als leverancier van nestgelegenheid	202
— & Willem Veenhuizen: Overwegingen en praktische wenken bij de hulp aan Huiszwaluwen	209
— : De Huiszwaluw als mogelijke bio-indicator bij luchtverontreiniging	214
— : (zie Christine Bour-Gibbels)	220
— : Een en ander over de Huiszwaluwen in hun winterkwartieren en enige aspecten over hun gedrag	249
Martens, M.J.M., R.P.B. Foppen & W.H.T. Huisman: Wordt vogelgeluid beïnvloed door het akoestisch milieu?	110
Marteijn, Eric: Wintertelling van de Patrijs (<i>Perdix perdix</i>) in West-Zeeuwsch-Vlaanderen in januari 1985	88
— : (zie Rob van Westrienen)	115
— Leo D'Hoore, Petrus van 't Westeinde & Thijs Kramer: De Huiszwaluw als broedvogel in West-Zeeuwsch-Vlaanderen in 1984 en 1985	196
Mesker, C. & L.C. Preesman: Nederlandse vogelaars ontdekken nieuwe soorten voor Oost-Tirol	76
Mulder, Theo & Jules Philippona: Weldevogels op IJland	17
Munsterman, Piet: Invasie van Middelste Jagers langs de kust	82
Nieuwe boeken, verslagen e.d.	40, 184, 299, 38, 129, 134, 146, 295
Nieuws uit België	144
NOU: Commentaar Nederlandse Ornithologische Unie (NOU)	125
Nijland, Freek & Arend Timmerman Azn. Vogelleven rond de Grote Wielen	97
Olieslachtoffers	298, 298
Olsthoorn, Hans (J.C.M.): Over de toename van zeevogels rondom de Britse eilanden	49
Opdam, Paul & Alex Schotman: Over de dynamiek in de verspreiding van broedvogels	233
Oproepen	43, 91, 109, 137, 139, 166, 254, 300, 16, 37, 143, 298
Ordelman, G.J.: Belevnissen rond uilebroedsels	155, 255, 138
Otten, Peter: Overpeinzingen van een wildzangkweker	279
Ouweneel, Gerard L.: De veldwaarnemer en de ornithologie	250
— : Hoe gaat het met de stootvogels?	283
— : Gedragcodes	69
— : Nieuwe kansen?	284
Peeters, Hans: <i>Chondestes grammacus</i> , een niet-beschermd gors	108
Philippona, Jules: (zie Theo Mulder)	17
— : Over een kolonie van Huiszwaluwen bij de Voorstersluis	181
Poel, A.M. van der: Is de stadsfuut (<i>Podiceps cristatus</i>) echt anders?	97
Postma, Piet: Witbuiken op Texel	134
Preesman, L.C.: (zie C. Mesker)	76
Rapporten en verslagen uit de regio	140, 297, 35, 141, 293
Redactie: De Grote Trap	44

Ringonderzoek	40, 146
Roos, Martien: Rein Stuurman	59
— : De Huiszwaluw: mooi om te zien, interessant om te tellen	154
Rougoor, Wim: Natuurgeluidjagers	65
Salm, J. van der: (zie F.J.A. Saris)	145
Saris, F.J.A. & J. van der Salm: IJsvogels in de Biesbosch	145
Schepers, F., R. Schols & H. van den Bijtel: De trek van de Huiszwaluw over Nederland in de jaren 1979-1985	230
Schols, R.: (zie F. Schepers)	230
Schotman, Alex: (zie Paul Opdam)	233
Smit, Aart: Een nieuwe exoot in de vrije natuur	20
Spaans, Arie L. & Alle A.N. de Wit: Verspreiding van Zilvermeeuwen: vogels op de voet gevolgd	200
Sprang, Ad: Een gedragswaarneming aan de IJsvogel	266
Straaten, Jan van der: De beken van Brabant	215
Swennen, Cees: Iets over de vogels van het open water van IJsselmeer, Waddenzee en Noordzee	208
Taapken, Jaap: Internationaal protest tegen voorjaarsjacht op Tortelduiven aan de Gironde	288
— : Tien vogelsoorten bejaagd zonder reden...	36
— : De gierzwaluw dakpan	91
— : Kernramp fataal voor miljoenen trekvogels	121
— : (zie Pierre Maréchal)	153
— : Mr. Johan Frederik Dons	282
— : Ko van den Broecke	282
Tanger, Dirk: (zie Adriaan Guldemond)	1
Tentoonstellingen	90
Timmerman, Arend Azn.: (zie Freek Nijland)	97
Tromp, Henk (namens de jury): Vogeljaar-Vogelfotoparade 1985	276
Valkerij	177, 299
Veenhuizen, Willem D.: Bijzondere nestplaatskeuze van Huiszwaluw (<i>Delichon urbica</i>) in Brabantse Kempen	132
— : De Huiszwaluw in de provincie Noord-Brabant	187
— : (zie Pierre Maréchal)	209
Veldkamp, R.: Zwarte Stern als broedvogel in De Wieden (1982-1984)	71
Veldwaarnemingen CXXXVIII tot en met CXLVI (zie Henk J. Lichtenbeld)	46, 93, 142, 189, 302, 44, 94, 149, 299
Velzen, Jack van: Broedende Huiszwaluwen in de omgeving van Haarlem	159
Vervaecke, Jan: De natuurbeschermingsbeweging op de weegschaal gelegd	33
Vogeltrek (zie ook onder trekvogels in register)	16, 22, 34, 92, 126, 64, 115, 121, 230
Vogelvangst	290
Vogelwet	37, 39, 138, 139, 176, 181, 297, 42, 147
Voous, K.H.: Waarom zijn er zo veel soorten vogels?	196
Waddenzee	157, 208, 35, 42, 64, 142, 293
Weidevogels	4, 144, 297, 1, 17, 134, 148
Wely, P.A. van: Status-aanduiding van de Nederlandse broedvogels in de 17e druk van Petersons Vogelgids	162
Westeinde, Petrus van 't: (zie Eric Martelijn)	196
Westrienen, Rob van & Eric Martelijn: Zichtbare voorjaarstrek langs de Westzeeuwschvlaamse kust	115
Willems, Léon: Vogelkijken in jubilerend heempark 'Sjiloens Heim'	29
Wit, Alle A.N. de: (zie Arie L. Spaans)	200
Woets, Dick: Bruine Kiekendieven in De Weerribben (1975-1985)	257
Woude, John van der: Tips voor een privé-vogelsafari in Kenia	107, 188
Zwinnenberg, A.J.: Kunstmatige moerassen door watervogels gewaardeerd	27

Register van de jaargangen 1985-1986

De Nederlandse vogelnamen zijn gerangschikt volgens de beginletters van het eerste woord, dus grauwe vliegenvanger, kleine zwaan enz.

Wetenschappelijke namen zijn alleen opgenomen als deze in de tekst gebruikt worden zonder dat de Nederlandse naam wordt vermeld. De naam van een vogelsoort is slechts één maal vermeld indien het artikel uitsluitend over die ene vogelsoort handelt. De desbetreffende bladzijde is dan cursief gedrukt. De pagina's uit 1985 zijn mager, die uit 1986 zijn vet gedrukt.

- Aalscholver 15, 17, 24, 25, 39, 42, 46, 51, 61, 65, 69, 89, 139, 142, 152, 153, 171, 186, 276, 281, 297, 298, 300, 302, 32, 34, 117, 135
aasgier 172, 286, 48
accipitriformes 198
acridotheres tristis 21
acrocephalus 197, 268
afrikaanse geelkeelsporen-
pieper 160
afrikaanse schaarbek 295
afrikaanse visarend 109
alk 54, 55, 212, 298, 95, 147, 150
alkachtigen 51
alpengierzwaluw 172, 48, 205
alpenheggemus 151, 300
amerikaanse houtooievaar 275
amerikaanse kuifeend 146
amerikaanse roodstaart 295
amerikaanse schaarbek 295
appelvink 144, 184, 236, 238, 255, 304, 96, 151
apus spec. 132
auerhoen 304
australische kraanvogel 28
- Baardgrasmus 300
baardmannetje 24, 26, 127, 234, 263, 36, 46, 290
balkan gele kwikstaart 85
bandijsvogel 256
barmsijs 35, 144, 35
beflijster 114, 143, 303, 46, 118, 144, 151
beo 20, 21, 31
bergeend 24, 26, 36, 86, 152, 193, 223, 224, 99, 103, 117, 118, 141, 288
bladkoninkje 126, 255, 46, 301
blauwborst 86, 180, 185, 217
blauwe bisschop 295
blauwe kiekendief 24, 136, 171, 186, 254, 283, 39, 95, 118, 150, 257, 291
blauwe reiger 15, 16, 24, 25, 39, 61, 64, 65, 86, 88, 94, 114, 139, 152, 176, 185, 251, 297, 29, 35, 117, 137, 296
blauwstaart 46
blauwvleugeltaling 299
bleke rotszwaluw 30, 31
blonde ruiter 300
- blonde tapuit 86
boerenzwaluw 23, 143, 154, 163, 172, 190, 29, 99, 116, 118, 119, 135, 196, 201, 205, 220, 223, 224, 227, 228, 238, 244, 249, 281
bokje 24, 36, 47, 94, 276, 45, 150
bontbekplevier 24, 86, 143, 161, 95, 103, 105, 117, 118, 135
bonte kraal 24, 144, 96, 118, 151
bonte strandloper 24, 86, 182, 185, 222, 223, 224, 19, 20, 22, 23, 35, 102, 103, 118, 300
bonte vliegenvanger 22, 24, 141, 163, 164, 184, 294, 99, 132, 133, 151, 218
bonte ijsvogel 30, 31
boomklever 184, 233, 236, 238, 240, 29, 36, 38, 132, 133, 301
boomkruiper 163, 238, 276, 280, 281, 36, 99, 132, 133, 136, 205
boomleeuwerik 95, 126, 190, 233, 235, 236, 241, 242, 303
boompieper 47, 78, 118, 119, 300
boomvalk 24, 215, 216, 99, 116, 117, 118, 247, 257
bosgors 141, 144
boslijster 295
bosrietzanger 84, 185, 45, 99, 141
bosruiter 24, 26, 47, 143, 185, 45, 118
bosuil 40, 155, 157, 162, 165, 172, 217, 233, 236, 29, 137, 138
braamsluiper 22, 24, 99, 132, 304
brandgans 36, 46, 94, 137, 143, 152, 190, 18, 102, 103, 104, 107, 118, 149, 150, 299
branta bernicla nigricans 134
breedbekstrandloper 34, 190, 300
brilduiker 36, 152, 153, 189, 208, 295, 296, 135, 137, 299
brolga 28
bronzemannetje 296
bruine kiekendief 24, 84, 86, 186, 234, 283, 284, 285, 303,
- 35, 36, 95, 99, 116, 118, 140, 257
bruinkeelortolaan 80
buidelmees 31, 47, 84, 144, 168, 303, 38, 301
buizerd 24, 48, 89, 94, 128, 162, 165, 171, 283, 284, 285, 118, 257, 269, 291, 296, 304
bijeneter 23, 24, 40, 172, 36, 48
- Californische condor 287
calidris 197
canadese gans 36, 46, 94, 190, 191, 95, 149
cape mayzanger 295
casarca 24, 26, 36, 86, 189, 302, 35, 44, 149, 299
cettis zanger 84, 172, 36
chondestes grammacus 108
chukar patrijs 86
ciconia ciconia boyciana 272
ciconiiformes 198
cirlgors 48, 144
citroensijs 76, 77, 144
- Delichon (urbica?) cashme-
riensis 209, 254
delichon (urbica?) dasypus
209, 254
delichon urbica lagopoda
209
delichon (urbica?) nigrimen-
talis 209
dikbekzeekoet 53
dodaars 24, 26, 85, 86, 209,
217, 276, 278, 296, 36, 99,
140, 283, 290
draaihals 24, 47, 48, 76, 77,
158, 303, 300
drieteenmeeuw 50, 54, 55,
56, 57, 152, 153, 186, 209,
212, 224, 298, 82, 83, 118, 147
drieteenspecht 76, 77
drieteenstrandloper 29, 86,
223, 224, 45, 117, 118, 150,
151
duikeenden 153, 104, 296
duikers 298, 118
duinpieper 303
duiven 113, 114, 203
dunbekmeeuw 86, 287
dunbekwulp 24, 26
dwergaalscholver 24, 25, 86
dwergarend 172, 48

In de omgeving van Colmar bezoekt u gedurende 4 dagen diverse tuinen en voor de deelnemers aan het culinaire pakket worden enige kooklessen gegeven.

Tuinen/culinair Elzas

Begeleid door Pat van den Wall Bake - La Cuisine Française, Amsterdam en Arend Jan van der Horst - Tuinarchitect te Amsterdam
Reisdatum: 16 - 19 juni
Reissom: / 595,- p.p. (incl. basisdinners)

Schotland 8 dagen

Begeleid door Arend Jan van der Horst - Tuinarchitect te Amsterdam
Reisdatum: 10 - 17 juni
Reissom: / 1.185,- p.p. half pensioen

Wales en de Cotswolds

Begeleid door Arend Jan van der Horst - Tuinarchitect te Amsterdam
Reisdatum: 2 - 8 september
Reissom: / 890,- half pensioen

Japanees-tuinenreis

Op deze reis naar het verre oosten, ontmoeten we naast de moderne, ook de oude cultuur van Japan. In het reisschema vindt u o.a. bezoeken aan de oude-Japanse steden met hun tuinen Kyoto, Tokyo, Kobe, het eiland Shodoshima en Nara. Naast de abstracte vormgeving, bestaat er in de klassieke Japanse cultuur een diepgaande band met de natuur.

Onder auspiciën van de **Belgian Flower Arrangements Society**
Begeleid door Arend Jan van der Horst, tuinarchitect te Amsterdam
Reisdatum: 30 oktober - 15 november
Reissom: ± / 8.200,- p.p.

Natuurreis Nieuw Zeeland

Onder auspiciën van het **Nieuwsblad van het Noorden**.
Reisdatum: 6 februari - 3 maart
Reissom: / 9.300,- p.p.

Zeiltocht door de Galapagos Archipel

Begeleid door Magda de Groeve, Hoofd Educatieve Dienst van de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen
Reisdatum: 28 februari - 22 maart
Reissom: / 9.800,- p.p.

STICHTING
avicula



ter bevordering van
**NATUUR
CULTUUR
REIZEN**

Wilt U nadere informatie over deze reizen, zendt dan deze coupon in een ongetrankeerde envelop naar:

Holland Travel Service
Antwoordnummer 1153,
3000 WB Rotterdam

Tel. inlichtingen: R. J. E. Schaab
Telefoon (010) 4252388/4252331
St. Jobsweg 30, 3024 EJ Rotterdam

Verantwoordelijk voor de uitvoering en organisatie
Blue Air B.V. handelende als Holland Travel Service

Gaarne wens ik informatie over:

Reis naar: _____

Onder leiding van: _____

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

dwerggans 36, 190
dwerggors 108, 109, 110, 141, 144
dwerghoenders 40
dwergmeeuw 23, 24, 208, 209, 210, 211, 212, 224, 32, 35, 118
dwergoorull 136
dwergstern 24, 152, 153, 186, 117, 118
dwergwulp 295

Eenden 152, 101, 104, 112, 114, 118, 121, 264
egyptische aasgler 84
eiderend 36, 94, 142, 152, 189, 191, 193, 209, 210, 211, 44, 118, 149, 287, 288
egretta alba modesta 177
ekster 24, 89, 126, 144, 280, 295, 99, 118, 137, 284, 285, 296
emberiza 197
engelse gele kwikstaart 191, 119
europese flamingo 189
europese kanarie 48, 144, 148, 29, 31, 144, 279, 301
europese steenpatrijs 76, 77

Falconiformes 198
fazant 36, 37, 47, 168, 256, 99, 138, 264, 268, 296
fitis 22, 23, 24, 48, 163, 69, 99, 118, 132, 133, 268
flamingo 46, 86, 87, 92, 142, 256, 149
fluitler 23, 24, 184, 191, 217, 233, 236, 132
formicariidae 197
frater 35, 40, 48, 95, 144, 191, 243, 96, 279
furnariidae 197
futen 37
fuut 24, 26, 35, 69, 86, 97, 126, 137, 142, 152, 153, 179, 185, 208, 250, 257, 276, 280, 282, 32, 33, 49, 99, 116, 118, 135, 140, 141, 149

Gans (spec.) 152
ganzen 101, 103, 111, 114, 122, 294, 296
geelgors 144, 184, 191, 217, 218, 220, 236, 237, 238, 63, 81, 119, 279
geelkuifkakotoe 27
geelpootmeeuw 22, 24, 303
geelsnavelduiker 93, 44
gekraagde roodstaart 22, 23, 24, 84, 163, 224, 236, 293, 294, 36, 99, 132, 205, 281
gele kwikstaart 5, 10, 12, 22, 24, 184, 185, 99, 101, 106, 116, 118, 119, 148
gele vliegenvanger 295
geoorde fuut 23, 24, 26, 46,

126, 136, 189, 209, 256, 35, 44, 296
gestreepte prinia 31
gierzwaluw 24, 43, 140, 152, 172, 29, 37, 92, 93, 95, 116, 117, 118, 119, 140, 150, 183, 186, 205, 215, 216, 223, 227, 252, 281, 286, 300
glanskop 174, 184, 233, 236, 238, 239, 38, 132
glansspreeuwen 20, 21
gorzen 119
goudhaan 29, 116, 224, 29, 132
goudkopzanger 295
goudplevier 36, 184, 185, 241, 19, 20, 22, 23, 116, 118, 150, 296, 300
goudvink 144, 163, 184, 217, 294, 36, 96, 108, 279, 280, 290, 291
grasmus 22, 24, 216, 217, 218, 220, 29, 99, 141
graspieper 126, 127, 224, 99, 116, 118, 119, 148
grauwe franjepoot 47, 88, 303, 19, 21, 22, 23, 300
grauwe gans 24, 46, 86, 87, 94, 126, 143, 152, 171, 190, 18, 104, 116, 118, 299
grauwe gors 24, 47, 173, 191, 304, 119, 120, 279
grauwe kiekendief 137, 143, 162, 286, 303, 118, 257
grauwe klauwier 22, 23, 24, 70, 77, 78, 160, 169, 170, 184, 276, 35, 300, 304
grauwe vliegenvanger 22, 23, 24, 84, 29, 35, 36, 99, 132, 205
griël 24, 26, 185
groene bijeneter 24
groene specht 30, 185, 238, 303
groenling 24, 126, 191, 29, 63, 96, 118, 120, 132, 279, 290, 303
groenpootruiter 24, 26, 47, 86, 196, 117, 118
grondeleenden 296
grote bonte specht 236, 238, 29, 99, 118, 132, 304
grote burgemeester 43, 46, 47, 276, 141, 150
grote franjepoot 303
grote gele kwikstaart 24, 116, 127, 162, 184, 187, 29, 30, 31, 46, 118, 119
grote grijze snip 288
grote jager 51, 54, 143, 276, 45, 300, 301
grote karekiet 24, 84, 85, 118, 162, 180, 185, 186, 36, 99, 140, 290
grote lijster 114, 36, 99, 118, 132, 279
grote mantelmeeuw 50, 54,

152, 208, 212, 276, 282, 304
grote pleper 79, 141, 300
grote stern 23, 24, 47, 143, 173, 186, 45, 117, 118
grote trap 44, 94, 143, 185, 190, 276, 95
grote zaagbek 36, 46, 69, 70, 152, 153, 208, 209, 210, 211, 44, 94, 102, 103, 118, 137, 149, 286
grote zeeëend 36, 142, 208, 211, 44, 118
grote zilverreiger 24, 25, 29, 32, 42, 46, 114, 142, 171, 177, 189, 302, 94, 149, 299
grutto 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 24, 26, 86, 91, 92, 94, 152, 185, 215, 217, 220, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 23, 36, 37, 39, 41, 95, 99, 100, 102, 103, 105, 106, 107, 116, 118, 119, 126, 135, 148, 150, 288, 300
grijskopspecht 24, 79
grijze gors 79, 114
grijze wouw 286

Havik 26, 40, 138, 171, 177, 185, 234, 256, 284, 285, 257, 269, 296, 304
havikarend 286, 48
heggemus 126, 154, 29, 99, 132
herdermania 20, 21, 180
himalayagier 287
hirundiniidae 198
hoenders 40
holenduif 24, 143, 186, 29, 99, 118, 132, 133, 291
hop 31, 48, 76, 77, 78, 184, 185, 190, 303, 120, 141, 300
houbart-trap 82
houtduif 24, 230, 231, 29, 99, 116, 118, 132, 133, 144, 264, 291, 296
houtsnip 36, 94, 194, 95, 144, 145, 296, 300, 301
huiswaluw 24, 183, 29, 62, 63, 64, 99, 118, 127, 133, 185, 186, 196, 202, 203, 204, 205, 279, 296, 303
huiswaluw 23, 48, 95, 132, 172, 303, 29, 99, 116, 118, 119, 139, 154, 159, 163, 173, 181, 185, 187, 196, 202, 206, 209, 214, 220, 226, 229, 230, 249, 256, 303

Indische paradisijsvliegenvanger 295
Indische schaarbek 295
italiaanse mus 205

Jagers 51
jan van gent 40, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 93, 152, 212

Kanarie 280
kanoetstrandloper 117, 118
kauw 23, 24, 89, 133, 35, 99, 116, 118, 119, 133, 137, 274, 296
keep 126, 127, 191, 224, 63, 96, 118, 279
keizerarend 31
kempaans 4, 5, 6, 10, 11, 12, 24, 26, 46, 86, 139, 152, 159, 160, 186, 4, 8, 13, 14, 15, 22, 35, 37, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 117, 118, 126, 148
kerkuil 35, 47, 141, 144, 156, 157, 166, 95, 138
kiekendieven 118
kievit 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 24, 26, 86, 127, 152, 195, 276, 279, 280, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 22, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 107, 116, 118, 135, 144, 148, 274, 287, 296, 299
klapekster 47, 95, 139, 143, 184, 241, 276, 303, 46, 95, 151, 300
klauwieren 217
kleine alk 47, 95, 300
kleine barmsijs 39
kleine bonte specht 143, 184, 236, 29, 132
kleine bonte ijsvogel 86
kleine burgemeester 276, 95
kleine groene bijeneter 30
kleine jager 212, 276, 303, 45, 150
kleine karekiet 24, 84, 118, 162, 216, 217, 303, 99
kleine mantelmeeuw 24, 54, 91, 173, 200, 205, 39, 141
kleine plevier 24, 136, 36, 118
kleine rietgans 36, 152, 18, 36, 104
kleine strandloper 24, 303, 45
kleine trap 95
kleine vliegenvanger 22, 23, 24, 47, 303, 46, 300
kleine zilverreiger 24, 25, 29, 42, 46, 86, 114, 136, 171, 302, 299
kleine zwaan 300, 302, 40, 41, 149, 286, 299
kleine zwartkop 173
kleinste jager 47, 276, 45, 141, 300
klein waterhoen 84, 85, 190
kluit 24, 61, 63, 86, 152, 35, 38, 116, 117, 118, 143
kneu 24, 169, 29, 63, 99, 116, 118, 120, 279, 290
knobbelzwaan 24, 39, 139, 185, 208, 256, 276, 99, 118, 141, 296, 299
koekoek 99, 118, 132, 264, 304

koereiger 142, 173, 44, 299
kokmeeuw 19, 23, 24, 37, 49, 86, 88, 89, 133, 152, 153, 154, 173, 182, 208, 209, 210, 251, 295, 296, 32, 35, 72, 82, 99, 101, 102, 103, 106, 141, 142, 285, 295, 299, 301
kolgans 94, 137, 142, 143, 152, 190, 18, 102, 103, 104, 107, 111, 135, 136, 299
koolmees 24, 79, 116, 117, 163, 224, 256, 296, 29, 30, 38, 63, 99, 118, 132, 133, 205, 304
koperwiek 39, 114, 224, 118
korhoen 36, 184, 215, 217, 281
kraaien 131
kraanvogel 47, 94, 143, 186, 248, 303, 41, 95, 122
krakeend 24, 36, 217, 35, 94, 99, 102, 103, 105, 118
kramsvogel 39, 114, 127, 185, 224, 29, 31, 41, 291
krekelzanger 276, 278
kroeskoppelikaan 24, 26, 136
krombekstrandloper 24, 136, 303, 45
krooneend 24, 26, 86, 93, 142, 302, 94, 149
kruisbek 1, 43, 48, 195, 151, 279, 301
kuifaalscholver 24, 25, 46, 55, 56, 142, 302, 94
kuifduiker 46, 189, 209, 36, 149
kuifeend 24, 26, 36, 86, 90, 141, 152, 153, 185, 208, 8, 99, 118, 136, 137, 148
kuifleeuwerik 24, 82, 173
kuifmania 21, 180
kuifmees 233, 236, 38
kwak 15, 24, 25, 31, 32, 114, 158, 159, 189, 44, 140, 299
kwartel 180, 185, 300
kwartelkoning 186, 217, 237, 241, 254, 303, 136, 281
kwikstaarten 119
Lachstern 23, 24
lammegier 287, 48
larus argentatus cachinans 287
lepelaar 15, 24, 26, 42, 46, 65, 69, 70, 141, 142, 264, 302, 39, 118, 299
Mandarijneend 36
mannikin 296
mantelmeeuw 209
marmereend 86
maskeruul 256
matkop 164, 174, 236, 29, 38, 130, 132
meerkoet 24, 25, 35, 40, 72, 86, 126, 152, 185, 208, 296, 11, 99, 102, 103, 113, 133, 264, 266, 286, 296

meeuw(en) 17, 37, 50, 51, 144, 106, 116, 296
meliphagidae 197, 198
merel 20, 24, 48, 84, 114, 126, 154, 173, 183, 224, 29, 30, 41, 99, 118, 132, 133, 135, 151, 279, 291, 293
middelste bonte specht 241, 95
middelste jager 45, 82, 83, 96
middelste zaagbek 36, 94, 189, 209, 210, 302, 36, 118, 135, 137, 149, 299
monniksgier 286, 287
morinelplevier 303, 141
muskaatvink 296
myna's 21
Nachtegaal 23, 24, 185, 216, 217, 220, 130, 132, 133, 141
nachtzwaluw 160, 169, 185, 186, 223
narcisvliegenvanger 295
nectariniidae 197
nonnetje 36, 44, 95, 286
noordamerikaanse weideleeuwerik 160
noordamerikaanse winterkoning 117
noordelijke grijze snip 288
noordse gele kwikstaart 191, 304, 119, 300
noordse nachtegaal 34, 118
noordse pijlstormvogel 23, 24, 302
noordse stern 117, 118
noordse stormvogel 50, 51, 52, 54, 55, 186, 189, 209, 212, 82, 141, 147, 299
notenkraker 48, 95, 254, 304, 47, 96, 118, 120, 151, 301
nijlgans 36
Oehoe 76, 77, 186, 48
oeverloper 24, 76, 77, 185, 117, 118, 288
oeverpieper 127
oeverzwaluw 23, 183, 300, 35, 118, 119, 186, 200, 238, 249, 293
ooievaar 24, 26, 84, 86, 90, 135, 142, 162, 172, 186, 267, 272, 94, 122, 149, 271
ortolaan 47, 88, 141, 184, 185, 191, 287, 304, 46, 73, 144, 301
Paapje 24, 162, 163, 185, 217, 281
paarse strandloper 118, 150
palestijnse honingzuiger 29, 31
palmduif 158
papegaai 296
papegaaiduiker 51, 52, 56, 185, 186, 46, 150, 304
paradijsvliegenvanger 295

parelduiker 93, 302, 44, 46
parkieten 296
parulidae 197
parus m.borealis 174
parus m.loenbergii 174
patrijs 37, 184, 185, 88, 99,
281, 296
peruviaanse gors 117
pestvogel 95, 143, 96, 144,
151, 279, 282, 300
piepers 127, 119
phylloscopus 197
pimpelmees 24, 61, 140, 169,
238, 29, 30, 38, 99, 132, 133,
205
ploceidae 197
poelruiter 24, 26
poelsnip 36, 185
porseleinhoen 42, 94, 190,
237, 276, 280, 99, 300
postduif 121, 152, 264
purperreiger 15, 24, 25, 65,
66, 69, 70, 114, 183, 262, 302,
44, 118, 141, 200, 270, 289,
290, 299
putter 35, 255, 29, 118, 120,
279, 291, 293
pijlstaart 24, 36, 86, 102, 103,
118
pijlstormvogels 51, 212

Raaf 17, 24, 191, 96, 301
ral 264, 266
ralreiger 24, 25, 114
ransuil 144, 155, 162, 215,
256, 35, 36, 99, 291
regenwulp 141, 216, 19, 21,
22, 23, 36, 117, 118, 150
reuzenster 23, 24, 303, 285
rietgans 24, 95, 217, 99, 116,
118, 119, 120, 279
rietgors 94, 136, 142, 152,
190, 36, 95, 299, 303
rietzanger 24, 116, 180, 217,
234, 99
ringmus 23, 24, 127, 296, 29,
30, 63, 99, 116, 118, 120, 133,
204, 205, 279
rode ibis 256, 37
rode rotslijster 76, 77, 78
rode wouw 26, 46, 89, 143,
171, 190, 285, 303, 95, 116,
149, 291, 299
roek 24, 133, 276, 277, 41, 43,
118, 137, 274, 296
roerdomp 24, 25, 31, 93, 114,
217, 94, 99, 140, 299
roodborst 48, 84, 152, 224,
29, 30, 99, 132, 133, 303
roodborsttapuit 85, 154, 162,
163, 173, 180, 184, 185, 191,
215, 217, 218, 220, 238, 293,
294, 281
roodgesterde blauwborst 85
roodhalsfuut 24, 26, 142,
302, 94
roodhalsgans 36, 143, 190,

250, 95, 149, 299
roodkeelduiker 142, 152,
153, 209, 212, 44, 299
roodkeelpieper 79, 80, 141,
300
roodkopklauwier 47, 184,
300
roodpootvalk 24, 141, 150,
300
roodstuitzwaluw 46
roofvogels 184, 295, 299, 40,
zie ook stootvogels
rose spreeuw 144
rosse franjepoot 47, 143, 95
rosse grutto 117, 118, 288
rosse stekelstaarteend 90
rotgans 36, 142, 18, 118, 137,
138, 142, 149, 292
rotskruiper 78, 167
rotslijster 48
rotsmus 144, 205
rotszwaluw 205
rouwkwikstaart 143, 150
ruigpootuil 79, 169
rijstvogel 296

Sakervalk 24, 26, 86
scharrelaar 24, 107, 185, 304
scholekster 4, 6, 7, 8, 9, 10,
12, 13, 48, 152, 222, 223, 224,
4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 19,
20, 22, 23, 43, 72, 99, 100,
102, 103, 105, 107, 118, 135,
141, 148, 150, 274, 299
schreeuwarend 24
slangenarend 48, 120
slechtvalk 39, 43, 47, 77, 94,
138, 139, 143, 177, 186, 283,
284, 287, 303, 95, 141, 300
slobeend 4, 6, 7, 9, 10, 12, 13,
24, 36, 86, 88, 186, 4, 8, 9, 11,
13, 14, 15, 99, 102, 103, 104,
105, 107, 118, 135, 148
smelleken 283, 95, 116, 118
smient 24, 43, 89, 93, 142,
152, 44, 102, 103, 104, 105,
107, 118, 135, 145, 294, 296
smyrna ijsvogel 29, 31
sneeuwgans 94, 190, 299
sneeuwgors 47, 95, 144, 47,
96, 108
snor 24, 180, 185, 99, 100
soralar 113
spaanse mus 203, 204
spewer 24, 39, 40, 139, 171,
185, 283, 284, 285, 295, 63,
118, 247, 257, 291
spewergrasmus 34
sporenkievit 30, 31, 82, 86
spotvogel 22, 23, 24, 137, 29,
99, 130, 132, 133
spreeuw 23, 24, 37, 40, 47,
88, 126, 127, 136, 152, 154,
163, 183, 185, 224, 295, 29,
30, 41, 42, 99, 116, 118, 133,
264, 279, 289, 296
sprinkhaanrietzanger 144,

217, 99, 140
staartmees 85, 144, 236, 29,
36, 38, 96, 132
stadsduif 296
steenarend 77, 284, 287, 48
steenloper 45, 117, 118
steenuil 61, 136, 140, 156,
162, 163, 165, 166, 218, 296,
303, 36, 95, 136, 138
stekelstaarteend 86
steltkluut 25, 42, 86, 285, 300
steltlopers 61, 101, 105, 116,
118, 121, 122, 264, 296
steppenbuizerd 24, 26
steppenkievit 86, 87
sterns 51, 152, 116, 117
stootvogels 170, 171, 217,
283, 295, 116, zie ook roofvo-
gels
stormmeeuw 24, 34, 89, 152,
153, 210, 102, 103, 106, 142
stormvogeltje 51, 212
strandleuwerik 47, 303, 95
strandplevier 24, 143, 45, 47,
118
struisvogel 82
sylvia 197, 268
sylvidae 197, 198
syrische bonte specht 23, 24
sijis 144, 116, 119, 120, 279,
290, 291

Tafeleend 24, 26, 36, 86, 90,
141, 152, 208, 24, 99, 287
taigarietgans 141
tapuit 24, 85, 127, 162, 163,
294, 39, 118, 281
timalidae 197
tjiftjaf 47, 115, 116, 126, 224,
29, 69, 99, 118, 132, 133
toppereend 36, 93, 152, 153,
208, 209, 210, 149
torenvalk 24, 126, 152, 153,
173, 283, 295, 301, 29, 99,
116, 118, 257
tortelduif 24, 35, 225, 288,
35, 118, 132
trekvogels 16, 40, 92, 121,
122, 123, 182, 39, 64, 72, 121,
123, 298
treurmanla 20
tringa 197
tristramspreeuw 30, 31
trochilidae 197
tuinfluiter 22, 24, 99, 132,
133
tureluur 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12,
13, 24, 26, 86, 186, 233, 4, 6,
7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 19,
21, 22, 23, 99, 100, 118, 148,
150, 288
turkse tortel 24, 39, 139, 185,
29, 35, 118, 132, 144, 296

Uilen 217, 40

Vaal stormvogeltje 46, 302, 44, 299
vale gier 172, 185, 283, 286, 48, 146
veldleeuwerik 24, 126, 127, 143, 185, 99, 116, 118, 148, 291
veldduil 47, 143, 303, 35, 118
vink 24, 126, 127, 144, 224, 237, 239, 29, 63, 96, 99, 118, 132, 133, 279, 290, 291
vinkachtigen 120
visarend 17, 86, 143, 170, 171, 185, 190, 280, 286, 303, 116, 118
visdief 9, 23, 24, 47, 65, 69, 70, 152, 153, 182, 32, 99, 101, 117, 118, 140, 285
vlaamse gaai 23, 24, 256, 99, 118, 133, 137, 296
voorkstaartplevier 24, 146
vuurgoudhaan 47, 144, 217, 46

Waterhoen 24, 25, 84, 86, 296, 11, 29, 99, 133, 144, 264
waterpieper 115
waterral 24, 25, 42, 84, 85, 94, 184, 217, 36, 99, 112, 150, 264
waterrietzanger 144, 185
watersnip 4, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 24, 36, 61, 86, 94, 164, 186, 217, 218, 220, 8, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 23, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 118, 148, 288, 296
waterspreeuw 47, 79, 116, 184, 187, 46, 48, 96, 283
watervogels 113, 121, 296
weidevogels 1, 17, 281
wespandief 79, 173, 257
wielewaal 24, 163, 164, 167, 216, 217, 294, 96, 118, 119, 132
wilde eend 24, 26, 86, 142, 152, 296, 4, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 29, 99, 103, 112, 118, 133, 266, 287, 296, 299, 304
wilde zwaan 190, 18, 95
winterkoning 61, 62, 118, 119, 160, 169, 172, 29, 30, 99, 132, 133, 205, 287, 293
wintertaling 24, 26, 36, 86, 152, 217, 218, 219, 220, 102, 103, 104, 105, 107, 118, 145
witbuikrotgans 94, 134, 142, 302, 45
witgatje 24, 25, 86, 118
witgesterde blauwborst 162, 36, 151
withalsvliegenvanger 303
witkopeend 36, 90, 189
witkoptapuit 158
witoogeend 24, 25, 36, 86, 142, 141, 149
witsluitbarmsijs 96
witte kwikstaart 22, 85, 86,

143, 191, 276, 279, 280, 29, 30, 99, 116, 118, 119, 132, 150
witte pelikaan 24, 25, 26
witvleugelstern 23, 24, 136, 45
witwangstern 23, 24
woestijnplevier 161, 45, 47
woudaapje 24, 25, 31, 114, 185, 189, 233, 36, 140, 290
wouwen 17
wulp 4, 24, 26, 86, 186, 215, 216, 37, 39, 103, 118, 135, 141, 150, 264, 266, 299

IJsduiker 46, 93, 94, 149
ijseend 46, 93, 95, 142, 209, 210, 213, 296, 302, 44, 94, 120, 141, 149
ijsgors 47, 95, 144, 46, 96
ijsvogel 24, 25, 47, 61, 86, 116, 145, 184, 266, 29, 45, 150, 285, 300, 303

Zaagbekken 153, 104
zanglijster 114, 154, 224, 29, 30, 118, 132, 133, 279
zangvogel spec. 264, 268
zeearend 94, 170, 171, 186, 283, 284, 285, 303, 45, 139, 149
zeeëenden 298
zeekoet 51, 54, 55, 95, 152, 153, 209, 212, 298, 45, 95, 118, 135, 147
zilvermeeuw 19, 24, 37, 49, 50, 52, 54, 55, 89, 91, 109, 136, 152, 153, 173, 182, 200, 209, 210, 212, 213, 280, 32, 102, 103, 106, 135, 141, 143, 148, 287
zilverplevier 24, 26, 223, 224, 117, 118
zilverreiger 25, 61
zomertaling 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 24, 26, 36, 86, 142, 183, 185, 8, 99, 148, 290
zwaluwen 119, 245
zwartbuikrotgans 94, 134, 142
zwarte ibis 24, 26
zwarte kraai 144, 152, 154, 29, 99, 118, 133, 137, 258, 285, 296, 304
zwarte mees 174, 38, 46, 96
zwarte ooievaar 24, 25, 29, 46, 93, 186, 189, 302, 141, 299
zwarte roodstaart 24, 86, 29, 35, 205
zwarte ruiter 24, 26, 86, 95, 196, 303, 117, 118
zwarte schaarbek 295
zwarte specht 24, 25, 40, 217, 236, 137, 300
zwarte spreeuw 205
zwarte stern 6, 8, 9, 24, 41, 71, 86, 152, 184, 185, 117, 118, 140, 150, 300

zwarte wouw 172, 190, 285, 303, 45, 116, 149, 299
zwarte zeeëend 36, 94, 152, 189, 209, 210, 211, 212, 118, 149
zwarte zeekoet 45, 95
zwarte zwaan 256
zwartkop 22, 24, 126, 141, 144, 163, 164, 172, 224, 29, 96, 99, 132, 133
zwartkopgors 136, 80
zwartkopmeeuw 47, 190, 36, 95, 150
zwartmaskerroodbekwever 296
zwemeenden 104, 116

HET VOGELJAAR

is een uitgave van de Stichting Het Vogeljaar

Administratie-adres:

Laan van Altena 30

2613 AJ Delft

De redactie wordt gevormd door:

An Mulder

Jan Albers

Henk J. Lichtenbeld

Wim Werkman en

Jaap Taapken

Redactie-adres:

Bilderdijklaan 25

3743 HR Baarn

02154 - 20 303

Kaart 3. Vindplaatsen van 69 Bonte Vliegenvangers, geringd in een vak op de Noord-Veluwe.

Dit kaartje laat zien waar 69 vogels, afkomstig uit het ringgebied, daarbuiten in de broedtijd zijn teruggevonden. Hiervan waren 58 vogels als nestjong geringd en elf als volgroeid. Dat er geen 69 stippen op de kaart staan komt, doordat er verscheidene vindplaatsen zijn waar meer dan één vogel is teruggemeld.

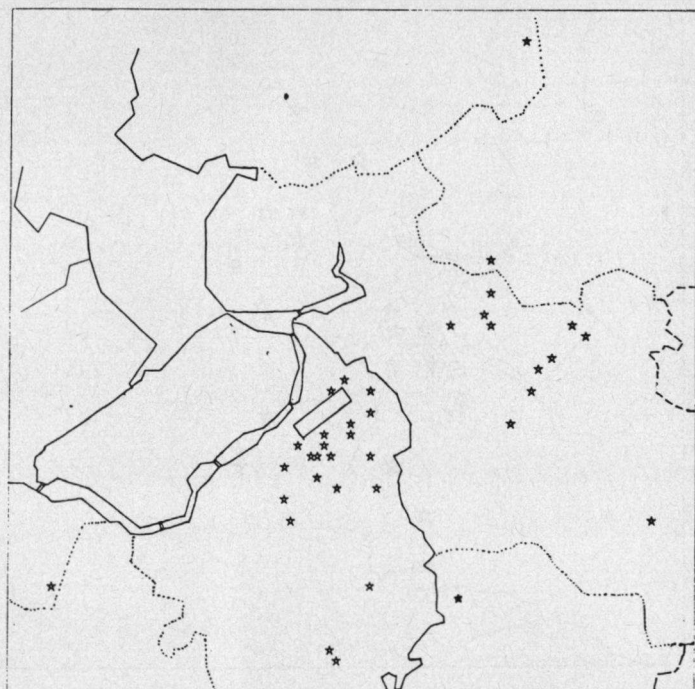
Van de 69 vogels waren er vijftien dood teruggemeld met als oorzaak:

gedood door verkeer	2
gedood door andere vogel	1
doodgevlogen tegen glas	4
doodgevonden in nestkast	1
'dood gevonden'	7

Van de 54 levend teruggemelde vogels werd opgegeven:

broedend gevangen	51
huis binnengevlogen	1
tegen glas en weer los gevonden en weer losgelaten	1

Het grootste deel van de vindplaatsen, namelijk 52 plaatsen, zijn de broedplaatsen: terreinen waar nestkasten hangen. Het gebied waaruit de meldingen afkomstig zijn, omvat hoofdzakelijk de Veluwe en Overijssel.



den, dat is 41,8%. Verder blijkt dat vijftig vogels, dat is 38,8%, zich vestigt binnen een straal van vijftien km van hun geboorteplaats. De meeste Bonte Vliegenvangers broeden dus dicht bij de plaats waar ze werden geboren. Slechts kleine aantallen zoeken verder weg een broedplaats. Vermeldenswaard in dit verband is het volgende. In 1975 broedden in een particuliere

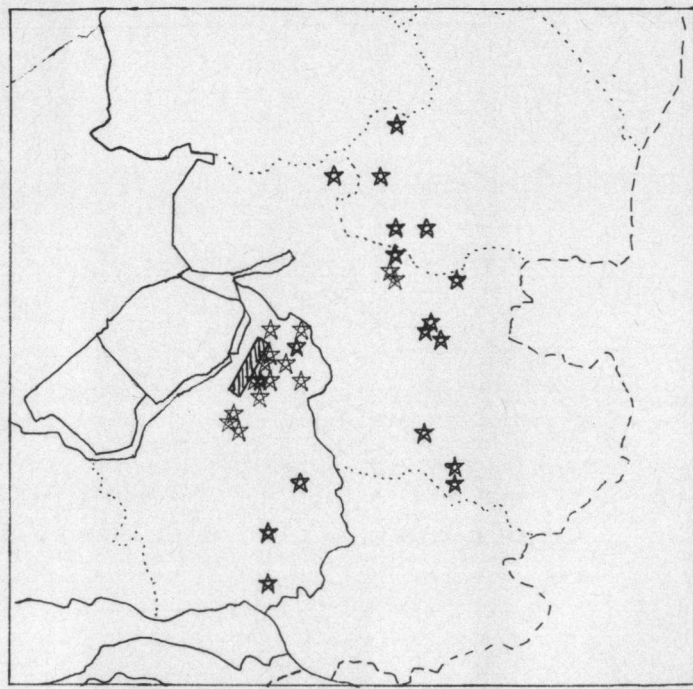
tuin twee paar Bonte Vliegenvangers. Bij een controle trof ik beide wijfjes op het nest aan. Ze waren geringd en de ringnummers waren opeenvolgend. Het bleken twee zusjes te zijn uit het zelfde nest, geringd in 1974 op 'Zwaluwenburg'. Ze broedden nu op twee km afstand van hun geboorteplaats, vijftig meter uit elkaar. De eerder genoemde vogel die zich op een af-

'Op de Bergen' bestaat uit heide en Vliegdennen en is eveneens zeer droog.

Foto: Ben van den Brink.



Kaart 4. Tweeënzeventig ring-
plaatsen van Bonte Vlieg-
vangers, geringd in Nederland
en teruggevonden in een vak
op de Noord-Veluwe.

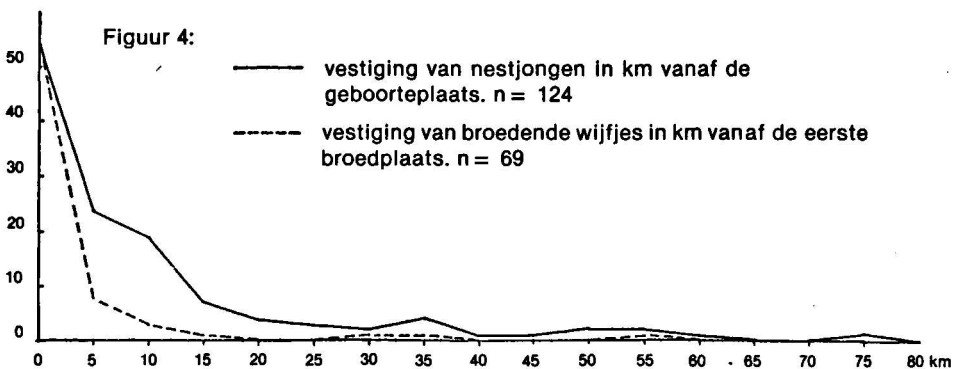


stand van 213 km in West-Duitsland vestigde, blijkt een uitzondering. Dit geval toont echter meteen dat een deel der vrouwtjes trouw blijft aan een eenmaal gekozen broedplaats. Dit is echter geen regel. Er zijn vele gevallen waarbij in een volgend jaar een andere plek gekozen wordt. Als voorbeeld hiervan een wijfje dat in 1978 broedend op 'Zwaluwenburg' werd geringd. In 1981 werd ze broedend aangetroffen in het Staatsbos te IJhorst (O.). In figuur 4 is dit eveneens weergegeven. Er waren 69 wijfjes die broedend geringd en broedend teruggevonden zijn. Maar liefst 54 vogels, dat is 78,2%, werd weer op de eerst gekozen broedplaats aangetroffen; elf vogels, dat is 15,9%, broedden opnieuw binnen een straal van tien km, terwijl slechts vier vo-

gels verder dan tien km van de eerste broedplaats nestelden (respectievelijk 15, 30, 35 en 53 km). Om dit te kunnen nagaan is het noodzakelijk, de broedende vogel in de nestkast te ringen of te controleren. Of dit door veel andere nestkastcontroleurs gedaan wordt is mij niet bekend.

De herfsttrek

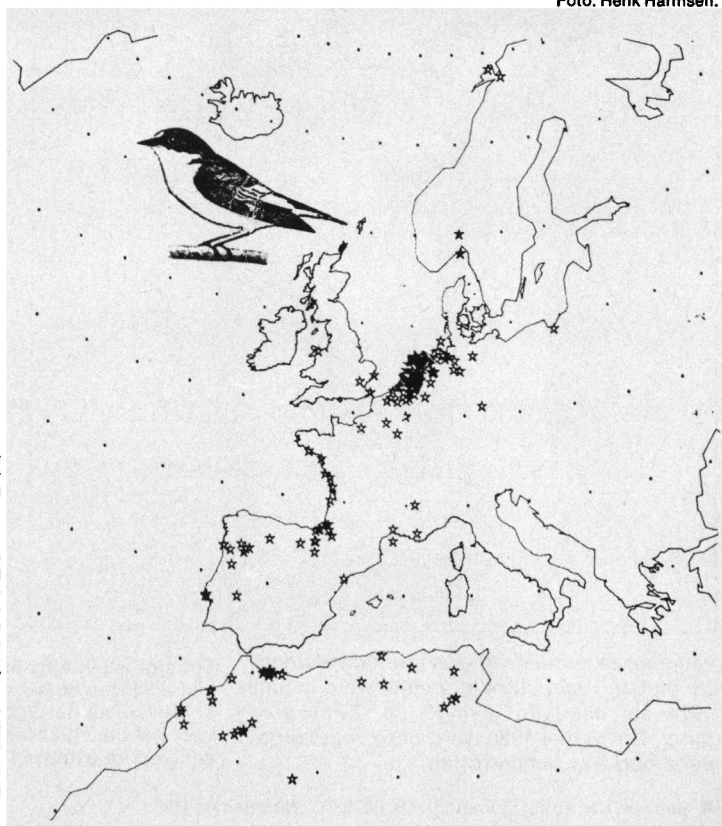
Zodra de jongen vliegvlug zijn, trekken zowel onze oude als jonge vliegenvangers meestal vrij snel weg naar het zuiden. Een nestjong, op 7 juni 1973 geringd op 'Zwaluwenburg', werd al op 3 augustus dood gevonden te Les Sables d'Olonnes in Frankrijk (859 km na 57 dagen). De Bonte Vliegenvangers die in het najaar (september-oktober) doortrekken, zijn overwegend Scandinavische broedvogels.





Het gebeurt in ons land slechts zelden dat een Bonte Vliegenvanger als broedplaats een natuurlijke holte kiest.

Foto: Henk Harmsen.



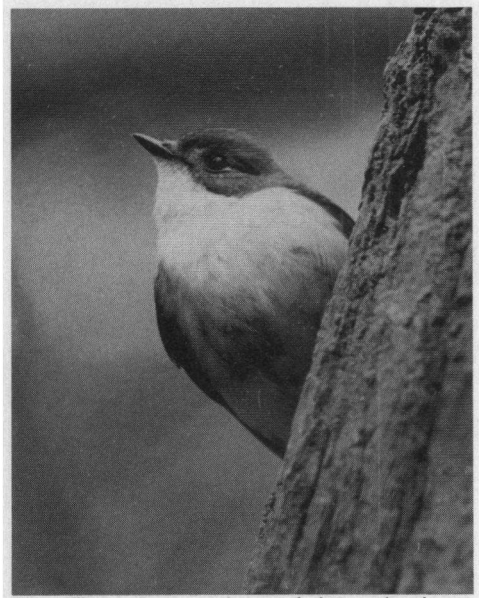
Kaart 5: In totaal 1586 vindplaatsen van Bonte Vliegenvangers, die in Nederland zijn geringd.

Op dit kaartje staan alle terugmeldingen van in Nederland geringde Bonte Vliegenvangers (uit: Thieme's Vogeltekst-atlas, B.J. & G. Speek). De meldingen uit Scandinavië zijn vogels die tijdens de doortrek in ons land zijn geringd en later daar teruggevonden. Via Frankrijk en Spanje-Portugal gaan ze naar Afrika. Of ze de Sahara oversteken is niet bekend, omdat meldingen daarvan ontbreken. Vondsten uit de Sahara wijzen hier echter wel op.

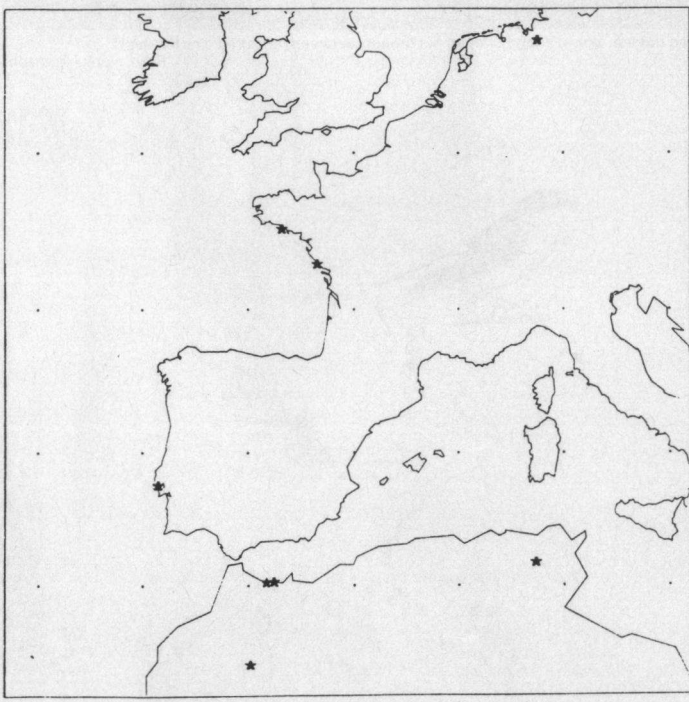
De voorjaarstrek

De voorjaarstrek vindt in omgekeerde richting plaats. In het hoofdstuk 'Het broeden' is gesproken over aankomstdata en legdata. Daarin bleek dat een aantal vroege starters eind april en begin mei met het leggen begon, terwijl het grootste deel der broedvogels half mei begon. Van de vier vondsten uit Noord-Afrika zijn er drie voorjaarsmeldingen. De vinddata daarvan zijn: 16 april, 29 april en 30 april. Wellicht ten overvloede zij vermeld dat deze exemplaren, gezien de plaatselijke terugmeldingen tot de 'eigen' broedvogels behoorden. Op genoemde data zijn al veel vliegenvangers in ons land gearriveerd, sommige zijn zelfs al met de eileg begonnen. Deze vogels hadden nog naar hun broedgebieden moeten vliegen en zullen dus behoren tot de tweede groep broedvogels die half mei beginnen te leggen. Dit houdt in, dat ze in een dag of tien de afstand van ruim 2000 km moeten overbruggen. In het archief van het Vogeltrekstation bevinden zich ongetwijfeld meer van dergelijke terugmeldingen.

Ten slotte de leeftijd van de Bonte Vliegenvanger.



Bonte Vliegenvangers overbruggen in het voorjaar in een dag of tien een afstand van ruim 2000 kilometers.
Foto: Henk Harmsen.



Kaart 8: Negen meldingen van Bonte Vliegenvangers, geringd in een vak op de Noord-Veluwe, gevonden buiten Nederland.

Op kaart 6 zijn de vliegenvangers ingetekend, afkomstig uit het eigen ringgebied. De melding uit Noord-Duitsland is uit de broedtijd. De andere zeven zijn op de trek teruggemeld. Als oorzaak werd opgegeven:

levend gevangen	1
doodgevlogen tegen glas	1
dood gevonden	1
gevangen en gedood	4

vangers: ze kunnen vijf -zes jaar oud worden. De oudste vogel uit mijn archief werd in juni 1974 als nestjong geringd op 'Zwaluwenburg'. Op 18 mei 1980 werd deze vogel broedend opnieuw aangetroffen.

Tot slot wil ik Aart Smit hartelijk danken voor zijn adviezen en het kritisch doorlezen van dit schrijven, en het Vogeltrekstation te Heteren voor het beschikbaar stellen van de ringgegevens en kaartmateriaal.

■ Ben van den Brink, Zomerdijk 46, 8079 TC Noordeinde Gld.